

Indhold

Abstract	3
Indledning	5
Problemafgrænsning.....	6
Problemformulering.....	7
Metodedel	8
Kildegrundlag.....	8
Videnskabsteoretisk metodologi.....	9
Metodisk tjekliste	10
Historie.....	11
Folkeskolen under udvikling – et historisk overblik	11
Konsekvenser.....	13
Lærerkonflikten.....	15
Den danske model.....	16
Konfliktens udvikling	16
Situationen d. 1. april 2013 – LOCKOUT!	17
Afgørelsens time – et regeringsindgreb	17
Kort om indgrebet	18
Konflikt	19
Konflikter i det nye paradigme	19
Konflikttrappen	19
Teorivalg	22
Det diskursanalytiske felt	22
Faircloughs diskursbegreb	22
En kritisk vinkel	24
Nøglebegreber	24
Den tre-dimensionelle model	25

.....	26
Det tekstuelle niveau.....	26
Den diskursive praksis.....	26
Den sociale praksis	26
Operationalisering af modellen	26
Ideologi og hegemoni	26
Figur 1: Faircloughs tre-dimensionelle model	26
Den tekstuelle dimension	27
Den diskursive praksis	27
Den sociale praksis	28
Faircloughs analysemodel i praksis.....	28
Ideologi og hegemoni	28
Ideologi.....	29
Hegemoni.....	29
Analysedel	31
Den sociale praksis	31
Skolen i demokratiet	31
Tekstanalyse.....	33
Teoretisk begrebsapparat.....	33
Tillid og troværdighed.....	34
Produktion og konsumtion af teksten.....	38
Afrunding	39
Konklusion.....	41
Litteraturliste	43
Links	44

Abstract

For over a hundred years the Danish public elementary school system has existed in Denmark. The aims for the elementary school are to educate all Danish children to become a part of the bigger social society. The elementary school system is an area that, politically speaking often is a subject to change, as it is important for a school to keep up with the developments taking place in the society.

Since the Danish elementary school was founded it has thus been the subject of many initiatives and changes that reflect the different political views that have arisen during the transformation of the modern society.

The focal point of this master thesis is the teacher conflict that has filled the Danish media the past several months.

The starting point for the escalation of the conflict is an initiative from the Danish government for a new change for the public elementary school. The initiative is called "Gør en god skole bedre – et fagligt løft af folkeskolen". Several points in the government's proposal has aroused great concern among several groups in the Danish society, as both teachers, students and parents in everyday life will greatly be affected if the new reform become a reality.

The main parties of the conflict are 'Kommunernes Landsforening' on the one hand, and 'Danmarks lærerforening' on the other. The differences between the parties, has during the spring of 2013 developed into a large-scale conflict where the negotiations between the respective parties has collapsed. This has resulted in a so-called lockout of teachers, which means that they are not allowed to go to work before the conflicting parties have found a solution to the problem.

In this master thesis I examine how the conflict between the parties has been articulated, and also I examine how the relations between the parties occur according to the articulations.

The design of my research is based on Norman Fairclough's critical discourse analysis. Through this theory, I examine how the conflict is articulated between the two parties and what impact they will have on the conflict in general.

I consider the Danish society as a modern democratic society where knowledge and information is in center. This plays a central role in the whole task as I consider the concept of trust in order to examine the role it plays in the maintenance of a democratic society. In addition to that I look at how trust and credibility not only are crucial to how the different parties see themselves, but also the opposition party.

Indledning

Siden 1700-tallet har der eksisteret folkeskoler i Danmark, og det ville være umuligt at forestille sig en tilværelse, hvor den offentlige folkeskole ikke eksisterer. I den danske folkeskole har alle børn mulighed for at udvikle sig og erhverve sig forskellige kompetencer, der skal sikre både dem og de danske samfund en god og stabil fremtid, hvor et højt fagligt niveau er i fokus.

Folkeskolen er en offentlig institution, som de fleste mennesker i dagens Danmark har et eller andet forhold til. Grundelementerne i den danske folkeskole som vi kender i dag blev udtænkt af godsejer Ludvig Reventlow i 1777, hvor han stod for udformningen af den moderne skole. Han mente, at det danske samfund, med specielt fokus på landbruget, ikke ville videreudvikle sig medmindre bønderne fik adgang til viden gennem læring for dermed at kunne varetage deres nyvundne frihed i samfundet (Gruppe 11 2011: 9, Qvortrup 2007: 11). Med dette udgangspunkt opførte han små landsbyskoler, som var indrettet med skolestuer og haver. Reventlows idéer og tankegang om viden og oplysning til mennesket var allerede blomstret op i både Tyskland og Frankrig i form af den franske filosof Jean-Jacques Rousseau og den tyske filosof Immanuel Kant. Rousseau var af den opfattelse, at det moderne barn skulle opdrages og uddannes til at leve i frihed. Han mente ikke, at barnet skulle tvinges til læring, men at det var de voksnes ansvar at støtte op om den viden, barnet selv valgte at tilegne sig. Kant havde en anderledes tilgang til sagen, da han mente, at den huslige opdragelse, som forældre tidligere havde givet deres børn, ikke længere var tilstrækkelig. Han mente dermed ikke, at forældrenes opdragelse af deres børn rakte længere end behovet for børnenes tilstedeværelse i hjemmet (Gruppe 11 2011: 10, Qvortrup 2007: 12). Reventlow var derfor overbevist om, at samfundet krævede en skoleordning, der skulle tage udgangspunkt i pædagogik, som var inspireret af de franske og tyske principper (Gruppe 11 2011: 10, Qvortrup 2007: 11). I 1789 fik Reventlow nedsat en skolekommission, der havde til opgave at udarbejde en lov om de danske skoler, som skulle tage udgangspunkt i følgende tre principper:

- 1) Skolen skulle være offentlig, så alle børn kunne erhverve sig en almen uddannelse.
- 2) Undervisningen skulle forekomme naturlig i modsætning til disciplineret udenadslære, så den enkelte elevs naturlige evner blev fremmet.
- 3) Skolevisionerne måtte hele tiden sammenstilles med udviklingen i samfundet, så skolen kunne blive en integreret del af samfundet. (Gruppe 11 2011: 11, Qvortrup 2007: 13)

Disse tre principper blev hermed grundelementerne i den danske folkeskole, som vi kender til i dagens Danmark, og som de fleste på den ene eller anden måde har et forhold til.

Den endelig lov om syv års skolepligtig gang for alle drenge og piger i Danmark, blev nedsat i 1814, hvor der også blev oprettet seminarer, hvor det var muligt professionelt at uddanne lærere. Dette blev dermed også grundstrukturen i det moderne uddannelsessystem (Gruppe 11 2011: 11, Qvortrup 2007: 11). Men selv om grundstene til folkeskolen er blevet lagt, er det en institution, som fra starten har været i rivende udvikling og som unægtelig stadig er det. Folkeskolen skal være i konstant udvikling, for at kunne følge med de forandringer som skabes i samfundet.

For at folkeskolen kan bevare sin position i samfundet som en institution, der er i højsæde, når det gælder udvikling, læring og uddannelse af eleverne, er det vigtigt at alle parter finder frem til, og værner om de holdninger og værdier, som er nødvendige for at skabe den bedste folkeskole for alle parter. Kommunikation og dialog mellem de forskellige aktører er derfor en vigtig kilde, når det kommer til udviklingen og bevarelsen af de danske folkeskoler.

Med afsæt i dette problemfelt vil jeg nu konkretiserer og afgrænse den egentlige problemstilling for denne afhandling.

Problemafgrænsning

I foråret 2012 blev de centrale aktører på folkeskoleområdet i Danmark inviteret til partnerskab hos regeringen. Formålet med partnerskabet var at inddrage parterne i et kommende regerings udspil på folkeskoleområdet. Regeringen ville med partnerskabet skabe en fælles forståelse mellem regeringen og de respektive parter i forhold til en ny fremtidig folkeskolereform. Folkeskoleområdet har mange interessenter, og partnerskabet består derfor også af flere forskellige foreninger - de involverede parter er:

Danmarks lærerforening - Danske Skoleelever - BUPL (Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund) - Skolelederforeningen - Skole&Forældre og Kommunernes Landsforening [www.information.dk)

Som det ses består partnerskabet af mange parter, som alle har en holdning og en mening om, hvilken retning den offentlige danske folkeskole bør udvikle sig i.

Tirsdag den 4. december 2012 fremlagde den danske regering så deres udspil til en reform af den danske folkeskole. Udspillet fra regeringen går under titlen "Gør en god skole

bedre – et fagligt løft af folkeskolen” (uvm.dk). Udspillet indeholder en lang liste af forandringer, der skal styrke fagligheden i den danske folkeskole. Det føromtalt partnerskab har som nævnt deres holdninger til, hvorledes den fremtidige danske folkeskole skal forandres alt efter hvilken organisation eller forening de tilhører. Da disse unægtelig er baseret på forskellige værdigrundlag, er det tænkeligt, at reaktionerne fra de forskellige parter vil være forskellige. Der vil hermed sagt både være dele af partnerskabet som vil være for regeringens nye reform, og andre som vil være i mod.

Med det udgangspunkt har flere af elementerne i regeringens udspil ført til store stridigheder mellem hovedparterne, som er Kommunernes Landsforening (KL) og lærerne (Danmarks lærerforening). Uenighederne om reformens indhold har gennem længere tid udviklet sig til en konflikt mellem parterne, og det har skabt en landsdækkende debat, som de fleste mennesker i Danmark har været nødsaget til at forholde sig til, da en konflikt på folkeskoleområdet vil ramme mange danske børnefamilier.

Med udgangspunkt i ovenstående er det min holdning, at den danske befolkning er blevet fanget i en mediestorm om en lærerkonflikt, hvor information om forhandlinger, stridigheder, politisk spil, uretfærdige lovforslag, tabere og vindere og prydet avisernes forside. Eftersom uenighederne mellem de pågældende parter har udviklet sig til konfliktlignende tilstande, og da det er en konflikt, som kan medføre store konsekvenser, finder jeg det interessant og relevant at gøre denne konflikt mere overskuelig og gennemsigtig. Derfor har jeg valgt at arbejde ud fra et diskursanalytisk perspektiv, der skal bidrage til at klarlægge nogle af de forskellige italesættelser, som konflikten om den danske folkeskolereform indeholder. Med det udgangspunkt vil jeg arbejde ud fra en problemstilling, der lyder som således:

Problemformulering

Hvordan italesættes konflikten mellem de primære parter i den aktuelle lærerkonflikt, og hvordan bidrager disse italesættelser til at producere, reproducere eller transformere magtrelationerne mellem parterne?

I følgende afsnit vil jeg redegøre for de metodiske overvejelser jeg har gjort mig i forhold til udarbejdelsen af denne opgave.

Metodedel

Dette afsnit vil indeholde en introduktion til de videnskabsteoretiske og metodiske overvejelser jeg har gjort i forbindelse med denne afhandling. Jeg finder det relevant med en sådan beskrivelse, da mit videnskabsteoretiske ståsted, har en afgørende betydning for, hvorledes jeg griber opgavens problemstilling an. Da denne opgave tager udgangspunkt i en aktuel debat, bygger mange af mine kendsgerninger på viden og observationer jeg har tilegnet mig gennem medierne. Jeg vil derfor ikke altid kunne knytte en konkret kilde på en given tekst. Derfor vil jeg i nedenstående afsnit lægge ud med en forklaring af mit kildegrundlag for opgaven.

Kildegrundlag

Da konflikten om den danske folkeskolereform har udviklet sig gennem flere måneder, er mængden af information blevet enorm, og jeg finder det derfor relevant at konkretisere mit valg af kilder i forbindelse med den forestående analyse. Gennem udarbejdelsen af analysen spørger jeg mig selv, hvordan konflikten om den danske folkeskolereform tilskrives betydning og får sprogligt indhold i den aktuelle debat. Analysen har til formål at afdække, hvad det er for et sprogligt betydningsreservoir, der tilbydes gennem medierne, og dermed hvordan den pågældende konflikt bliver italesat af de primære parter.

Kildegrundlaget i analysen er et miks af den information jeg hører, ser, læser og observerer gennem massemedierne og de sociale medier. Størstedelen af analysen bygger på materiale hentet fra en lang række artikler samt udsagn og observationer fra tv-udsendelser og indlæg og debatter på det sociale medie facebook.

Alle kilderne spiller hver sin rolle til at klarlægge konflikten, da de på forskellig vis bidrager til den offentlige debat om at gøre en god skole bedre.

Mit teoretiske valg i forhold til analysedelen i opgaven bygger på Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse. Den teoretiske del af opgaven vil derfor også bestå af en introduktion af teoriretningen samt en forklaring af de begreber, der knytter sig til kritisk diskursanalyse, og som jeg dermed vil anvende til at frembringe resultater, der skal bidrage til besvarelsen af min ovenstående problemformulering. Da jeg i opgaven betragter en konkret konfliktsituation finder jeg det endvidere relevant rent teoretisk at klarlægge lærerkonflikten. Her trækker jeg på Freidrich Glasls teori om konflikttrappen,

som skal bidrage til en afgørelse af, i hvor høj grad konflikten har udviklet sig samt hvilke håndteringsmuligheder, det kræver i dette konkrete tilfælde.

I valget at arbejde med den diskursanalytiske tilgang medfølger en accept af, at verden er socialt konstrueret, hvoraf jeg betragter verden ud fra et socialkonstruktivistisk synspunkt. Denne tilgang vil jeg endvidere give en introduktion til i følgende afsnit.

Videnskabsteoretisk metodologi

Formålet med dette afsnit er at give en overordnet forståelse for mit grundlæggende videnskabsteoretiske ståsted. Det skal hermed betragtes som rammerne for det område jeg agerer inden for i udarbejdelsen af dette speciale.

Da den kritiske diskursanalyse arbejder og placerer sig inden for det socialkonstruktionistiske felt, kommer det som en naturligt valg som rammen for min overordnede forståelse, og dermed også hvordan jeg betragter og erkender verden (Jørgensen & Phillips 1999:13). Det skal dermed også forstås, som måden hvorpå jeg griber min overordnede problemstilling for denne opgave an.

Den grundlæggende antagelse i den socialkonstruktionistiske tilgang er, at det er sproget, der skaber virkeligheden. Det er gennem sproget og begreber, vi forstår verden og hermed frembringer vores sociale livsverdener. Det betyder endvidere at verden er social konstrueret. I den socialkonstruktionistiske tilgang er det ikke individets individuelle mening og forståelse af et bestemt fænomen, som sættes i fokus, men snarere den relation og den kontekst som interaktionen foregår i.

Ifølge den amerikanske psykologiprofessor Kenneth J. Gergen, som i 1985, var ophavsmand til begrebet, arbejder socialkonstruktionismen grundlæggende ud fra fire antagelser. Med sine fire socialkonstruktionistiske antagelser opstiller Gergen et begreb, hvor viden er placeret i relationen mellem mennesker. I denne forståelse er viden og videnskab et resultat af mennesker, der kommunikerer (macmannberg.dk).

Socialkonstruktionismen er som sagt et naturligt valg som ramme for forståelsen af de kommunikationsprocesser, der findes i konflikten, da den kritiske diskursanalyse arbejder og placerer sig inden for det socialkonstruktionistiske felt. (Jørgensen & Phillips 1999:13)

Den socialkonstruktionistiske præmis er, at alt viden er diskursivt konstrueret og dermed kontingent, hvilket vil sige, at der ikke findes nogen endegyldig sandhed. (Jørgensen 2002: 222). I forhold til de tekster jeg har udvalgt, for bedst muligt at belyse min problemstilling, er det derfor vigtigt at erkende, at italesættelserne af konflikten ikke nødvendigvis er

gyldig viden, men derimod holdninger, som kan forandres og reproduceres gennem diskursiv praksis. (Jørgensen & Phillips 1999: 13-14) Jeg ønsker derfor heller ikke at finde frem til et endegyldigt svar på, hvilken diskurs der italesætter den 'rigtige' holdning. Det er vigtigt for mig at pointere, at jeg i opgaven fremstiller de aspekter i lærerkonflikten, som jeg finder mest interessante at belyse, og det er derfor langt fra alle sider at konflikten som bliver betragtet i denne opgave.

Med dette udgangspunkt vil jeg senere i opgaven introducere mit valg af teori. Her vil jeg først give en generel beskrivelse af den diskursanalytiske tilgang, hvorefter jeg bevæger mig ind på Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse, som min analyse lærerkonfliktens italesættelser tager udgangspunkt i. Måden jeg griber den analytiske del af opgaven an, er forklaret i nedenstående afsnit.

Metodisk tjekliste

Det er som sagt vigtigt for forståelsen af denne opgave at pointere, at de teoretiske og empiriske udsagn, som jeg gør brug af, er min egen sammensætning af, hvad jeg finder interessant og relevant at benytte til besvarelsen af min ovenstående problemformulering. Jeg vil sikre analysens validitet ved at benytte teoretisk litteratur og inddrage empiriske tekster/udsagn. Herunder vil jeg liste de forhold, som jeg er interesseret i at undersøge ved de tekster/udsagn jeg har udvalgt i den analytiske del i denne opgave:

1. Hvilket budskab optræder i tekstens budskab?
2. Hvad udpeger teksten som sit overordnede formål?
3. Hvad lader teksten sig styre af?
4. Hvilken relation optræder mellem parterne?

Svarene på de ovenstående spørgsmål skal tilsammen give et indblik i de respektive teksters fremstilling af den aktuelle lærerkonflikt.

Historisk set har den danske folkeskole været under konstant udvikling, da det er nødvendigt for denne at følge med den samfundsmæssige udvikling. Det har ført til både små og store forandringer på området, og i næste afsnit vil jeg give en historisk gennemgang af de forandringer, som jeg finder mest interessante at se nærmere på.

Historie

Det karakteristiske ved at leve i et moderne samfund er, at det er i konstant forandring. Den konstante udvikling og forandring af samfundet bunder i, at vi lever i et videnssamfund, og vi udvikler os derfor i takt med de handlinger vi foretager.

Forandringer kræver reformer, og her er folkeskolen et af de områder, der konstant skal følge med udviklingen, og derfor ofte må underlægges nye reformer. Den seneste tids debat og konflikt om folkeskolen i fremtidens Danmark, har gjort det interessant for mig historisk set at klarlægge de mest betydningsfulde reformer som folkeskolen har været underlagt. Jeg finder det relevant med en sådan gennemgang af folkeskolens historie, da den historiske udvikling har stor relevans for, hvordan folkeskolen fungerer i det moderne danske samfund.

Folkeskolen under udvikling – et historisk overblik

I 1890-erne var Danmark et landsbrugssamfund, og dengang lå der omkring 3000 skoler i landdistrikterne, hvor der kun lå omkring 200 i byerne. På landsbyskolerne gik eleverne kun i skole hver anden dag, og i færre timer end i købstædernes skoler, da der i højere grad har været brug for børnenes hjælp hjemme på gården (Nørgaard 1992). Den gamle folkeskole er i den grad anderledes fra den vi kender i dag. Folkeskolen havde før 1900-tallet til formål at uddanne børnene til "*gode og retskafne mennesker i overensstemmelse med den evangelisk-kristlige lære*" (Nørgaard 1992). Formålet med den gamle skole var endvidere at lære børnene egenskaber, der i fremtiden ville gøre dem til nyttige borgere i staten.

I dag lever vi i et højtudviklet samfund, og Danmark har gennemgået en enorm industriel udvikling de seneste 100 år. Det har derfor også betydet, at de unge, som gennem folkeskolen uddannes til at blive en del af samfundet, skal gå i en skole, der følger med tiden samt den samfunds- og kulturmæssige udvikling, som foregår i samfundet.

Reformer udvikles på baggrund af et behov for udvikling. Jeg vil kort forsøge at skabe et overblik over de reformer, som den danske folkeskole har været genstand for siden Danmark i overvejende grad fungerede som landbrugssamfund. Det skal påpeges, at jeg blot har selekteret et lille udvalg af de ændringer, som jeg finder mest relevante at beskrive i forhold til omdrejningspunktet for denne opgave.

I 1894 blev der vedtaget en ny uddannelseslov for lærerne, således at uddannelsen længde blev 3-årig, og optagelseskravene til læreruddannelsen var en prøve. Denne reform havde

til formål at sikre, at bønderne også havde mulighed for at uddanne sig til at undervise i folkeskolen (Nørgaard 1992).

I 1899 blev der vedtaget en ny folkeskolelov, hvor et af mest centrale punkter var klassekvotienten, som blev 37 på landet og 35 i byerne. Endvidere blev timeantallet udvidet, der hvor kommunalbestyrelsen mente det var passende, lærernes lønninger blev bedre, og der blev stillet større krav til de fysiske omgivelser i skolen. I år 1903 blev der vedtaget endnu en lov på folkeskoleområdet, der skulle skabe en større sammenhæng mellem den almindelige folkeskole og eksamensskolen i byerne. I den forbindelse blev der indført en mellemskole (Nørgaard 1992).

1930 var året, hvor der endnu engang blev vedtaget en ny lov for læreruddannelsen. Den nye seminarlov indførte, at uddannelsen nu blev 4-årig. Den blev også linjeopdelt, og der blev i højere grad lagt vægt på de pædagogiske fag. I 1937 blev der vedtaget endnu en ny folkeskolelov, som havde til formål at fremme og udvikle elevernes evner, styrke deres personlige udvikling og hjælpe dem til at udvikle nyttige kundskaber. Endvidere blev der ved denne nye folkeskolelov indført specialundervisning på de skoler, hvor der var mulighed for det, og hvor ressourcerne tillod det. Under 2. Verdenskrig i 1941 blev der skrevet en tilføjelse til den pågældende folkeskolelov, hvor (...) "skolen skal udvikle og styrke børnenes sans for etiske og kristelige værdier, give dem ærbødighed for menneskelivet og naturen, kærlighed til hjemmet og vort folk og land, respekt for andres meninger, følelse for fællesskab mellem folkene og samhørighed med andre nordiske folk" (Nørgaard 1992). Igen i 1958 blev en ny folkeskolelov vedtaget, hvor skolerne på landet skulle sidestilles med byskolerne, hvilket gav landdistrikternes elever samme adgang til eksamensskolerne, som de børn, der blev undervist på skolerne i byen. Den nye folkeskolelov afskaffede ydermere mellemskolen og i stedet blev realklasserne en del af folkeskolen. Hele vejen op gennem 1980'erne bliver folkeskoleloven, som blev vedtaget i 1975 revideret et utal antal gange, men en ny lov bliver først vedtaget igen i 1993 (Nørgaard 1992).

Der bliver i 1970 vedtaget en kommunalreform, hvor de mindre kommuner bliver lagt sammen til større, hvilket betyder, at kommunerne bliver tildelt en større indflydelse på det administrative arbejde. I 1972 bliver pligten til at gå i skole forlænget fra 7 til 9 år, og i 73' bliver en skoletime forkortet med 5 minutter og varer derfor 45 minutter. Et par år efter i 1975 bliver kommuner bevilliget penge fra staten som bloktilskud, hvilket får stor betydning for kommunernes forvaltning af folkeskoleområdet, og at staten i højere grad overlader en stor part af arbejdet med folkeskolen til kommunerne. I samme år bliver der endnu engang vedtaget en ny folkeskolelov. I denne tid hersker der i Danmark både stor

arbejdsløshed samt sociale problemer for en større samfundsgruppe. Det kommer derfor i høj grad også til at afspejle 1975-loven, hvor der eksisterer en politisk magtkamp om, hvad samfundet bør satse på. Der bliver på den ene side lagt vægt på, at udvikle det menneskelige samvær og fællesskab, hvor der på den anden side lægges der vægt på, at der skal skabes vækst i samfundet ved effektivitet, konkurrenceevne og individuel stræben (Nielsen 2003). Både elever og forældre får et større ansvar i forhold til både undervisningen og planlægningen heraf, og der bliver indført fag, der skal styrke elevernes politiske bevidsthed (Nørgaard 1992).

I årene mellem 1975 og 1993 er der stor politisk uenighed om, hvorledes den danske folkeskole skal udvikles. Skoleloven bliver igen ændret i 1993. Det er dog uden de store indholdsmæssige forandringer fra 1975 loven. Loven har fortsat til formål at tilgodese og styrke den enkelte elev og samtidig fastholde fællesskabet. Formålsformuleringen bliver gjort mere præcis og fastholder fortsat den demokratiske dannelse af eleverne, og at der skal gøres en større indsats for at fremme tværfaglighed i undervisningen (Nielsen 2003).

Det sidste punkt i den danske folkeskoles historiske udvikling, som er interessant at medtage, er ændringen af lærernes arbejdstidsaftale i 2008. I 2008 indgik Danmarks lærerforening og KL en aftale om, at lærernes arbejds- og forberedelsestid i højere grad skulle løses selvstændigt. Det kom til at betyde, at ledelsen trådte i baggrunden i forhold til lærernes arbejdstid, og dermed kunne fokusere på den indholdsmæssige del af undervisningen (dlf.org). Denne arbejdstidsaftale har været gældende frem til nu - 2013, hvor regeringen i deres udspil til en kommende folkeskolereform, har meldt ud, at lærernes arbejdstidsregler i højere grad bør ligestilles med andre offentlige ansatte, hvor det er ledelsen der varetager administrationen af arbejdstidsfordelingen. Det er primært denne udmelding, der har skabt en kæmpe debat i hele Danmark, og der er stor utilfredshed fra lærernes side om netop dette punkt i udspillet. Uenighederne om den danske folkeskoles fremtid har udløst en landsdækkende konflikt, og det er dermed udgangspunktet for denne opgave. Før jeg gennemgår den egentlige konflikts primære omdrejningspunkt, vil jeg nedenfor klarlægge mit perspektiv på den samfundsmæssige udvikling, som den danske folkeskole ligger under for.

Konsekvenser

Man er tilbøjelig til at tro, at alle tiltag til forandringer der iværksættes på folkeskoleområdet, har intentioner om at skabe langsigtede forbedringer for folkeskolen som institution og for samfundet i det hele taget. Men "Hurtigt sagt kan man tale om to former for lovgivning, - en der kan karakteriseres som mere pragmatisk og en som mere normdannende eller

nyskabende. Den lovgivning, der karakteriseres som pragmatisk, lovhjemler en allerede etableret praksis, der har sin baggrund i en økonomisk eller ideologisk udvikling" (Nørgaard 1992). Det betyder med andre ord, at det på den måde er muligt at formulere ændringer, som allerede eksisterer så de imødekommer de pågældende interessenters behov.

Det reformudspil som vi har set, og som har udviklet sig til en landsdækkende debat og en konflikt mellem lærerne og kommunerne, vil jeg dog ikke mene er af en sådan karakter. Den kan derimod karakteriseres som en mere nyskabende reform, da flere af forslagene vil ændre de nuværende forhold markant.

En reform som den vi ser i denne lærerkonflikt, er en reform som er påført ovenfra – altså fra staten og ledelsens (KL) side. Det giver anledning til at betragte det magtspil, der formegentlig gør sig gældende i konflikten, da konfliktens primære parter besidder forskellige samfundsmæssige roller. Det interessante aspekt bliver her at undersøge, hvordan magtrelationerne mellem parterne kommer til udtryk, da de angiveligt ikke har lige meget på spil i forhold til den pågældende konfliktsituation.

Lærerkonflikten har de seneste mange måneder optaget hele den danske medieverden. Det har udviklet sig til en omfangsrig debat, og det kan derfor være en udfordring at gennemskue den egentlig problemstilling i debatten. Jeg finder det derfor relevant, i følgende afsnit, at klarlægge konfliktens hovedpunkter, som skal gavne forståelsen for den analytiske del i opgaven.

Lærerkonflikten

Uenighederne om udviklingen af den danske folkeskole har præget medierne siden den danske regering, i december 2012, fremlagde udspillet til en ny dansk folkeskolereform, der som sagt går under navnet: 'Gør en god skole bedre – et fagligt løft af folkeskolen'(uvm.dk). Et af hovedelementerne i regeringens udspil lyder således:

"Børnene skal have en sammenhængende og aktiv skoledag, som betyder en 30 timers skoleuge for børnehaveklassen til 3. klasse, en 35 timers skoleuge for 4. til 6. klasse og en 37 timers skoleuge for 7. til 9. klasse"(uvm.dk).

Dette punkt i regeringens udspil, er også blevet kendt som 'Heldagsskolen'. For at folkeskolens elever kan gå længere tid i skole, kræver det hermed også, at der er lærere til stede, så eleverne kan modtage undervisning. Det betyder hermed, at lærernes nuværende arbejdstidsregler skal moderniseres således, at lærerne bruger en større del af deres arbejdsdag på selve skolen med at undervise eleverne. Børnenes skoledag skal dermed forlænges, og lærerne skal bruge mere tid på at undervise, hvormed der nødvendigt må forekomme en ændring af lærernes nuværende arbejdstidsregler. Derudover vil regeringen i reformudspillet overdrage ansvaret for lærernes arbejdstid til kommunerne, og det har altså som sagt skabt stor utilfredshed blandt lærerne, da der i 2008 blev vedtaget en ny lov om lærernes arbejdstidsregler, som lærerne i høj grad ønsker fortsat skal eksistere.

Regeringen kommer i udspillet med yderligere en række nye mål og ambitioner, men det overordnede spørgsmål bag disse nye tiltag er naturligt, hvor pengene skal komme fra. I det spørgsmål findes endnu en af de grundlæggende årsager til, at konflikten gennem foråret har udviklet sig yderligere for hver dag. Det er under debatten kommet frem, at reformen skal finansieres med fire milliarder kroner frem til 2020, som i forvejen var øremærket til folkeskolen. Ud af de fire milliarder skal én bruges til efteruddannelse af lærerne, hvormed resten skal findes i ændringer i lærernes arbejdstid. Det betyder kort sagt, at lærerne skal undervise mere, men ikke får mere i løn (information.dk).

Når en sådan konflikt opstår i Danmark, er der udarbejdet en model for, hvordan en situation som denne skal forløbe i forhold til forhandlinger om lovforslag mm. Denne model kaldes 'den danske model' og har været meget omdiskuteret gennem hele konfliktforløbet, og jeg vil derfor kort forklare, hvad den går ud på.

Den danske model

Begrebet *den danske model* er, gennem forårets debat om folkeskolens fremtid, blevet brugt mere eller mindre i flæng. Modellen er kort sagt en betegnelse for den arbejdsmarkedsorganisering, der eksisterer i det danske samfund. Grundtanken ved den danske model er, at de samfundsproblemer der måtte opstå skal løses ved brug af samtale og debat, og konflikterne skal foregå kontrolleret ved, at parterne indgår kompromiser (Nielsen 2003). Modellen afspejler at den ledende regering har tillid til de organisationer og fagforeninger, som sammen skal skabe de bedst mulige forhold på arbejdsmarkedet. I den forbindelse forekommer det sjældent, at et politisk indgreb vil komme på tale i eksempelvis en konflikt som denne, da den danske model forespørger, at parterne selv skal løse konflikten gennem fornuftig dialog og ved at indgå aftaler, der tilgodeser begge parter interesse.

De primære stridende parter i lærerkonflikten er, på den ene side Kommunernes Landsforening (KL), med Michael Ziegler som formand, der fra begyndelsen har meldt ud, at de er *helt bølgelængden* med regeringen. Det betyder dermed også at de er enige i grundtankerne bag regeringens tiltag om udviklingen af den danske folkeskole. På den anden side står lærerne, med formanden for Danmarks Lærerforening Anders Bondo Christensen, som den person, der skal kæmpe lærernes sag ved forhandlingsbordet. De to herrer skal repræsentere de mennesker, som skal føre en ny folkeskolereform ud i virkeligheden, og de skal dermed forhandle sig frem de endelige indholdsmæssige detaljer af reformen.

Da konflikten på folkeskoleområdet udvikler sig i skrivende stund, vil jeg fortsætte afsnittet med yderligere at klarlægge hovedpunkterne i konflikten.

Konfliktens udvikling

I en konfliktsituation hvor to parter er uenige på et eller flere områder, kan parterne enten vælge at låse sig fast på deres overbevisninger, og de rykker sig derved ikke nærmere hinanden – eller de kan vælge at betragte situationen fra en anden vinkel, for dermed at nærme sig hinanden. Et forsøg på sidstnævnte satte Danmarks lærerforening i værk, da de kom med et nyt udspil til, hvordan det er muligt at opdatere den nuværende arbejdstidsaftale. Udspillet går på, at lærerne forpligter sig til at undervise 25 timer ugentligt. KL har afvist forslaget, og forhandlingerne mellem lærerne og kommunerne er blevet sat på standby. Den danske regering har meldt ud, at de vil lade konflikten køre som den danske model foreskriver, og derved lade parterne styre forløbet. Det er dermed op til lærerne og kommunerne at forhandle sig frem til, hvordan lærernes arbejdstid forøges uden at det kommer til at koste mere. Kort sagt er overenskomstforhandlingerne

mellem Danmarks Lærerforening og KL gået i stå, da KL ønsker at ændre i arbejdstidsloven for lærerne, hvorimod lærerne er tilfredse med den rammeaftale, der blev indgået mellem parterne i 2008. At forhandlingerne nu er brudt sammen kommer til at betyde, at lærerne bliver lockoutet fra d. 1. april 2013 (information.dk).

Situationen d. 1. april 2013 – LOCKOUT!

Konflikten har gennem de seneste måneder fået lov at udspille sig, og forhandlingerne mellem Danmarks Lærerforening og KL er fortsat ikke blevet genoptaget. Staten har fortsat meldt ud, at de ikke vil gribe ind i situationen, og i forhold til den danske model har det betydet, at alle lærere, der ikke er ansat i en tjenestemandslignende stilling, fra d. 1. april 2013 bliver lockoutet. Det vil hermed sige, at lærerne ikke må undervise, og det medføre der for den konsekvens, at størstedelen af de danske folkeskoleelever ikke kan komme i skole og modtage undervisning på normal vis. En lockout er kort fortalt en omvendt strejke, hvor medarbejderne bliver tvunget til at holde sig væk fra arbejdspladsen. Formålet med en sådan lockout er unægtelig at fastholde de konfliktende parter ved forhandlingsbordet, til der er fundet en løsning, som begge parter kan stille sig tilfredse med.

Efter at danmarkshistoriens største lockout er trådt i kraft, er omkring 69.000 lærere ramt. Der er i princippet ingen grænse for, hvor længe en lockout kan vare, men Danmarks lærerforening har tidligere meldt ud, at strejkekassen kan holde to måneder. Dog har regeringen, ifølge den danske model, mulighed for at gribe ind med et lovindgreb, hvis konflikten mellem KL og lærerne trækker i langdrag og parterne ikke kan nå til enighed.

Afgørelsens time – et regeringsindgreb

En lockout som den vi har været vidne til i løbet af den pågældende lærerkonflikt har i høj grad haft store konsekvenser for de familier, hvor børnene ikke har kunnet passe sin skole på normal vis. Der har været mange tabere, og her er det især børnene det er gået ud over. Efter fire ugers lockout har parterne stadig ikke kunne nå til enighed om den fremtidige reform, og den danske regering har derfor set sig nødsaget til at gribe ind i konflikten.

Fire ugers lockout af lærerne sætter sine spor i de danske børnefamilier, der er afhængige af, at deres børn har et sted at være i løbet af dagen, når deres forældre er på arbejde. Den 25. april 2013 greb regeringen derfor ind i konflikten, til trods for, at det modstrider grundprincippet i den førømtalte danske model. Indgrebet fra regeringen kommer på et tidspunkt, hvor både forældre og elever har fået nok, og indgrebet er blevet støttet af mange parter – blandt andet venstres formand, som har udtalt følgende:

“Jeg synes, det ville være kærdokument med et indgreb nu. Det betyder noget for den enkelte elev på den videre uddannelsesrejse, at man har prøvet at være til eksamen, og det kan de ikke, som det er nu” (Lars Løkke Rasmussen, dr.dk).

Den helt store snak i forhold til den pågældende lockout, har netop omhandlet de store tabere. Konflikten rammer et tidspunkt på skoleåret, hvor de danske 9.klasses elever står overfor deres livs første eksamen, og såfremt lockouten havde fået lov at fortsætte, havde det været utænkeligt, at eleverne kunne have gennemført disse. Derfor har efterspørgslen for et regeringsindgreb været stort, da lockoutens tabere i høj grad har været de elever, som har behov for den undervisning, som de har krav på.

Formålet med den danske model er, som tidligere nævnt, at det i en konfliktsituation som denne er op til parterne at forhandle sig frem til en løsning, der så vidt muligt skal tilgodese begge parter interesser. Det helt store spørgsmål i henhold til regeringens indgreb i lærerkonflikten bliver derfor, hvem af de stridende parter indgrebet gavner.

Svaret på dette har der gennem konflikten hersket stor debat omkring, hvor der har floreret beskyldninger om aftalt spil mellem regeringen og KL. Om det har været tilfældet er ikke til at fastslå, men da KL i højere grad tilslutter sig regeringens reformudspil, vil et regeringsindgreb unægtelig komme KL til gode.

Kort om indgrebet

Et af de helt store områder i konflikten er som sagt lærernes arbejdstidsregler. Som det så ud før, blev lærernes arbejdstid aftalt kollektivt, og lærerne rådede selv over forberedelsestiden (dr.dk). Men regeringens indgreb i forbindelse med lockouten, lægger op til at overdrage den fulde ledelsesret til skolelederne, og det er dermed et opgør mod de eksisterende arbejdstidsregler. Som compensation for regeringens indgreb, og dermed en ændring af de arbejdstidsregler, som lærerne gennem konflikten har værnet om, er der på lærerområdet sat 300 millioner kroner af til lønstigninger.

Regeringens indgreb har betydet, at eleverne har kunnet komme tilbage til skolen, undervisningen og deres kammerater, og lærerne har igen kunnet trække i arbejdstøjet.

En konflikt som denne går ikke ubemærket hen, og det er en interessant kamp der har udspillet sig mellem parterne. I min analytiske del i denne opgave, er jeg som nævnt interesseret i at afdække konflikten med en kritisk diskursanalytisk tilgang. Inden gennemgangen af den kritiske diskursanalytiske tilgang, vil jeg forklare konflikters teoretiske udvikling.

Konflikt

Det kan i en konfliktsituation ofte være vanskeligt at gennemskue, hvornår der er tale om uskyldige uenigheder og hvornår der slet og ret er tale om en optrappende konflikt. Derfor vil jeg rent teoretisk klarlægge, hvad der karakteriserer en reel konfliktsituation samt hvilke konsekvenser udviklingen af en konfliktsituation kan have i forhold til parternes muligheder for håndteringen af konflikten.

Konflikter i det nye paradigme

Når vi i stigende grad hører om, at der er en konflikt under optrapning i den ene eller anden kontekst, så er det fordi at vores samfundsstruktur har ændret sig. Den har ændret sig i det omfang, at der tidligere sad en stærk leder på toppen, som folket (herunder medarbejderne) havde tillid til. Den tillid er nu mere udspreddt, og i dag fungerer en leder ikke længere som en enerådig magtudøver, men snarere som en slags rådgiver for en gruppe, der skal samarbejde på lige fod (Tine Monberg 2002: 27). Vi lever i højere grad end tidligere i et samfund, hvor samarbejde og blive vægtet højt. Det betyder derfor også, at man er gået væk fra tanken om, at der sidder en leder på toppen og udsteder en ordre, som skal opfyldes, men som i stedet sammensætter en gruppe, der sammen skal løse en bestemt problemstilling. I den forbindelse er der mange stemmer som skal høres, og forskellige personlige holdninger at forholde sig til. Det medfører unægtelig en større risiko for at udvikle konflikter undervejs i den givne proces.

Jeg betragter ikke udelukkende konflikter som værende negative og destruerende. Konflikter kan i høj grad bringe nytte til en virksomhed og til samarbejdet i det hele taget, såfremt den givne konflikt bliver sat i fokus rettidigt og såfremt håndteringen af konflikten foregår i en ordentlig dialog med en fornuftig tone uden at de stridende parter angriber hinanden personligt. Det kan imidlertid være en stor udfordring hvis ikke parterne, som ligger under for den pågældende konflikt, har til sinde at indgå et kompromis, der tilgodeser begge parter. Det må i høj grad siges at være den situation vi har set det seneste halve år i forbindelse med lærerkonflikten. Jeg vil følgende kort beskrive konflikters udvikling ud fra et teoretisk perspektiv, for herved at give et indblik i, hvor alvorligt denne lærerkonflikt har udviklet sig, og hvilke muligheder der er for at finde frem til en fornuftig løsning på konflikten.

Konflikttrappen

Flere forskere har beskæftiget sig med området omkring konflikters optrapning og udviklingen samt håndteringen af konflikter. Én af disse er den østrigske forsker Friedrich

Glasl. Glasl er af den overbevisning, at når det gælder konflikter, så findes der en række naturlove, der forklarer hvordan de udvikler sig (Tina Monberg 2006: 21). I en konfliktsituation eksisterer forskellige faser – eller niveauer, der er afgørende for, hvor alvorlig den pågældende konflikt er, samt hvilke metoder der skal benyttes i håndteringen af konflikten. Glasl opdeler faserne i ni trin, som udgør en såkaldt konflikttrappe. Kort forklaret er der, på det første tre trin i en konfliktsituation, endnu et fokus på, hvad selve konflikten omhandler. På det første trin er der opstået en uenighed, hvilket er noget, der helt grundlæggende ikke kan undgås, når mennesker er i interaktion med hinanden. Det essentielle for at konflikten ikke føres videre til den andet trin er, at begge parter ønsker at fortsætte et fornuftigt samarbejde, og derfor arbejder for en fælles løsning, der varetager begges interesser (Tina Monberg 2006: 22). Lykkes det ikke optrappes konflikten, og på trin to befinder parterne sig i en situation, hvor små skænderier udvikler sig, og der skabes en konkurrence mellem parterne om, hvilken virkelighed, der er den sande. Ifølge Glasl kan parter, som befinder sig i en konflikt på disse to niveauer, endnu løse konflikten uden hjælp fra en tredjepart.

Det mener han dog ikke er tilfældet, såfremt konflikten optrappes til det tredje trin på konflikttrappen, hvor dialogen mellem parterne i starten afspejler en hård tone, men hvor samtalen gradvist forsvinder, og det altafgørende bliver at vinde konkurrencen. På dette trin mener Glasl ikke længere, at de stridende parter egenhændigt kan håndtere konflikten, men skal have hjælp fra eksempelvis en kollega (Tina Monberg 2006: 23).

Hvis en konflikt udvikler sig yderligere til fjerde trin, er det karakteristisk for parterne, at de ikke længere taler med hinanden, men *om* hinanden. Det betyder at fokus er fjernet fra den egentlige konflikts problemstilling til at være en kamp med alliancer og angreb. Det er givet, at de stridende parter ikke er i stand til selv at løse en konflikt, der har nået dette stadie, da parterne ikke er i fornuftig dialog med hinanden. Det kan derfor være nødvendigt at bringe en upartisk tredje part (konfliktmægler) i spil, som skal hjælpe parterne til at løse op for konflikten (Tina Monberg 2006: 23).

De næste trin på konflikttrappen er præget af destruktiv adfærd fra begge parter. På femte trin er begreber som etik og moral forsvundet, og parterne har tabt ansigt over for hinanden. Kampen gælder derfor om at rejse sig med så meget ære som mulig, og det kan betyde at parterne enten forlanger en undskyldning fra den anden part eller ønsker at ydmyge den anden part yderligere. Dette udvikler sig endvidere på sjette trin, som er præget af trusler og modtrusler mellem parterne. Den destruktive adfærd fortsætter på syvende trin, hvor de førertalte trusler bliver virkeliggjort, hvilket i arbejdsrelateret

sammenhæng kan betyde sagsanlæg, fyringer og måske indblanding af medier. På dette trin tænker parterne ikke over konsekvensen af deres handlinger, men udelukkende på at vinde (Tina Monberg 2006: 24). En konflikt, der har fået lov at udvikle sig hertil, vil unægtelig være ødelæggende og det kan have mange, både personlige og ressourcemæssige, omkostninger for både parterne, deres omverden og deres arbejdsplads.

På de sidste to trin på konfliktrappen eskalerer konflikten til ukendeligheder. Konflikten egentlige udgangspunkt er for længst blevet glemt, og på det ottende trin er det eliminering af den anden part, som er kendetegnet. På dette stadie er det kun en domstol, der kan gøre en ende på konflikten, og da det utænkeligt vil ende i begge parter favør, er kendetegnet for det niende og sidste trin, at den 'tabende' part sidder tilbage med en traumatiseret og fuldkommen uforståenhed overfor konfliktens afslutning (Tina Monberg 2006: 24).

Gennemgangen af den ovenstående konfliktrappe, vil jeg senere benytte til at afdække, hvordan den pågældende lærerkonflikt har udviklet sig, og hvilke konsekvenser dette får for håndteringen og løsningen af konflikten.

I det følgende afsnit vil jeg gennemgå hovedteorien for den analytiske del af opgaven, som tager udgangspunkt i Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse.

Teorivalg

Som nævnt tidligere har jeg i denne specialeafhandling valgt at arbejde analytisk med udgangspunkt i Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse. I følgende afsnit vil jeg derfor give en introduktion til teoriretningen, samt gøre rede for, hvordan jeg vælger at gribe analysen af lærerkonflikten an. Dog vil jeg indledningsvis give et overblik over den diskursanalytiske tilgang, da jeg ønsker at give læseren en samlet forståelse for feltet.

Det diskursanalytiske felt

Diskursbegrebet bliver ofte brugt i flæng og uden nogen egentlig definition af, hvad begrebet egentlig dækker over.

”Men oftest dækker ordet ’diskurs’ over en eller anden idé om, at sproget er struktureret i forskellige mønstre, som vores udsagn følger, når vi agere inden for forskellige domæner – man taler for eksempel om ’medicinsk diskurs’ eller ’politisk diskurs’. ’Diskursanalyse’ er så tilsvarende analysen af disse mønstre” (Jørgensen og Phillips 1999: 9).

Denne definition på, hvad ordet ’diskurs’ dækker over, giver et kort og præcist billede af, hvordan begrebet skal betragtes, og hvordan man griber analysen af diskurser an. Ved første øjekast lyder det simpelt, men det diskursanalytiske felt er mere komplekst end som så. Jørgensen og Phillips forklarer endvidere diskurs på følgende måde:

”(...) en diskurs er en bestemt måde at tale om og forstå verden (eller et udsnit af verden) på” (Jørgensen og Phillips 1999: 9).

Det handler derfor i høj grad om, at den måde vi taler på, spiller en rolle i forhold til både at skabe og forandre betydning i vores omverden.

I projektets analyseafsnit har jeg som nævnt valgt at arbejde analytisk med udgangspunkt i Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse. I det følgende afsnit vil jeg hermed give en introduktion teorien.

Faircloughs diskursbegreb

Den britiske lingvist Norman Fairclough har siden 1980’erne beskæftiget sig med det kritisk diskursanalytiske felt. Kendetegnene ved Faircloughs tilgang til diskursanalyse er, at den kombinerer en lingvistisk tekstanalyse med en bredere social teori (Jørgensen og Phillips 1999: 78). Et af de helt centrale fokuspunkter i Faircloughs teori er, at diskurs både konstitueres og konstituerer, hvor de diskursive og sociale forhold kontinuerligt påvirker hinanden gensidigt. Dette forhold skal herfor betragtes som værende i konstant forandring (Jørgensen og Phillips 1999: 77).

I projektet ønsker jeg at analysere, hvorledes lærerkonflikten bliver italesat mellem de respektive parter, og det er hermed formålet ved valget af denne teoriretning. Formålet er hermed at benytte teorien til at afgøre, hvilke diskurser, der kommer til udtryk i de udvalgte tekster.

Da diskursbegrebet forekommer forholdsvis bredt, finder jeg det relevant at afgøre, hvordan jeg betragter begrebet. Fairclough anvender diskursbegrebet på to forskellige måder:

- 1) Diskurs som 'sprogbrug som social praksis'. Dette forstås som måden, hvorpå sprog i bredere forstand kan beskrive eller skabe forståelse for en bestemt opfattelse af verden.
- 2) Diskurs som en definition, der refererer til måden, man italesætter bestemte fænomener på - "en måde at tale på, der giver betydning til oplevelser ud fra et bestemt perspektiv." (Jørgensen & Phillips 1999: 79)

Fairclough forklarer følgende om de to måder at anvende diskursbegrebet på:

"Når jeg bruger begrebet 'diskurs', anser jeg hermed sprogbrug for at være en form for social praksis mere end en rent individuel aktivitet eller en simpel afspejling af situationsbestemte variable. (...) For det første implicerer det, at diskurs både er en måde at handle på, en form, hvori folk kan agere i forhold til verden og særligt i forhold til hinanden, og en måde at repræsentere verden på. (...) For det andet indebærer det, at der er et dialektisk forhold mellem diskurs og sociale strukturer og mere generelt mellem sociale praksisser og sociale strukturer" (Norman Fairclough 2008: 17).

Det vil hermed sige, at når forskellige fænomener italesættes vil de altid knytte sig til den historiske og samfundsmæssige ramme for den sociale kontekst, diskurserne optræder i.

Norman Fairclough betragter altså diskurs som en vigtig social praksis, hvor diskurserne bidrager til:

"at reproducere og forandrer viden, identiteter og sociale relationer, herunder magtrelationer, og samtidig formes af andre sociale praksisser og strukturer" (Jørgensen og Phillips 1999: 77).

Det betyder hermed, at diskursiv praksis ikke blot bidrager til at reproducere en allerede eksisterende diskurs, men at denne også kan udfordre strukturen i den eksisterende diskurs og dermed forsøge at forandre disse.

"Diskurser kan derfor både betegnes som en form for handling, hvorved folk kan påvirke verden, og en form for handling, som er socialt og historisk placeret og står i dialektisk forhold til andre aspekter af det sociale" (Jørgensen & Phillips 1999: 74).

En kritisk vinkel

Som det fremgår i Faircloughs diskursive tilgang, indtager den en kritisk vinkel. Det betyder dermed også, at det ikke skal betragtes som en neutral analysemetode, men som en mere politisk engageret tilgang, der arbejder for social forandring (Jørgensen & Phillips 1999: 76).

”I kritisk diskursanalyse hævdes det, at diskursive praksisser bidrager til at skabe og reproducere ulige magtforhold mellem sociale grupper – fx mellem sociale klasser, kvinder og mænd, etniske minoriteter og majoriteter. Disse effekter ses som *ideologiske effekter*” (Jørgensen og Phillips 1999: 75).

I forhold til lærerkonflikten, som jeg beskæftiger mig med i denne opgave, er det interessant at betragte de pågældende magtrelationer, da de involverede parter (regeringen, kommunerne og lærerne), hver i sær besidder en form for magt i forhold til hinanden. Det vil jeg komme nærmere ind på den analytiske del i denne opgave.

Nøglebegreber

Fairclough fastslår, at diskurs bidrager til at konstruere følgende:

- 1) Sociale identiteter
- 2) Sociale relationer
- 3) Videns- og betydningssystemer (Jørgensen og Phillips 1999: 79).

Det betyder hermed også, at diskurs ifølge Fairclough har tre funktioner:

- 1) En identitets-funktion
- 2) En 'relationel' funktion
- 3) En 'ideationel' funktion (Jørgensen og Phillips 1999: 79)

Identitetsfunktionen beskæftiger sig med, hvordan sociale identiteter fremstilles i en diskurs, hvor den *relationelle* funktion omhandler de sociale relationer mellem individer eller grupper. Den sidste funktion – *den ideationelle* afspejler, hvordan en tekst navngiver verden, sociale processer og sociale relationer (Fairclough 1993: 64).

Ifølge Fairclough er det nødvendigt at fokusere på to dimensioner, når man skal analysere diskurs:

- ”*Den kommunikative begivenhed* – et tilfælde af sprogbrug – som fx en avisartikel, en film, en videoproduktion, et interview eller en politisk tale”.

- *"Diskursorden ('order of discourse') – summen af de diskurstyper, som bruges inden for en social institution eller et socialt domæne. Diskurstyper består af diskurser og genre"* (Jørgensen og Phillips 1999: 80).

Forholdet mellem kommunikative begivenheder betragter Fairclough som værende dialektisk:

"Diskursorden er en form for system, men den er ikke et system i strukturalistisk forstand, idet kommunikative begivenheder ikke bare reproducere, men også ændre dem gennem kreativ sprogbrug" (Jørgensen og Phillips 1999: 83).

Diskursorden er således et system, en slags tradition, der både former og formes af sprogbrug. Den er på den måde både struktur og praksis. En diskursorden sætter dermed begrænsninger for, hvad der kan siges og ikke siges i en given kommunikativ begivenhed.

Endvidere kan diskursorden betragtes som summen af alle de genre og diskurser, som er blevet brugt inden for en social institution eller et socialt domæne (Jørgensen og Phillips 1999: 83). Begrebet genre skal i den kritiske diskursanalyse betragtes således:

"En genre er en sprogbrug, som er forbundet med og konstituerer en del af en bestemt social praksis som fx en interviewgenre, en nyhedsgenre eller en reklamegenre" (Jørgensen og Phillips 1999: 80)

Når det er vigtigt for mig at forklare disse nøglebegreber, er det fordi de kommer til at spille en central rolle i forhold til den forestående analyse, således det er muligt at indkapsle de ytringer, der forekommer i den omstridte lærerkonflikt.

I alle diskursive praksisser eksisterer der produktion og konsumtion af tale og skrift, og enhver diskursorden er kendetegnet ved diskursive praksisser og genrer, som er særegne indenfor den specifikke diskursorden (Jørgensen og Phillips 1999: 80). Endvidere er et hvert tilfælde af sprogbrug en kommunikativ begivenhed, som består af tre dimensioner, hvorudfra Fairclough har udviklet en tredimensionel model, som jeg vil beskrive herunder.

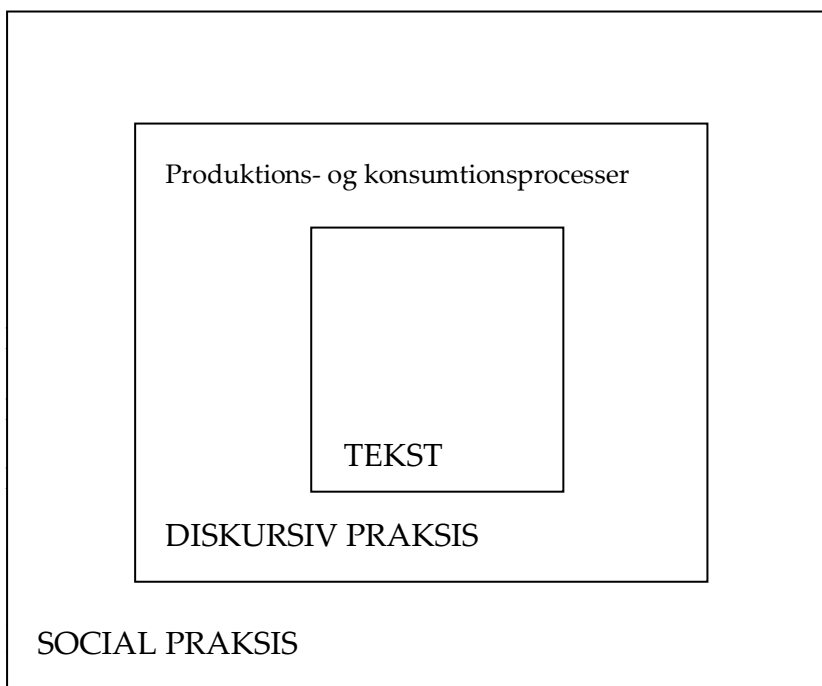
Den tre-dimensionelle model

Den overordnede ramme for Faircloughs kritiske diskursanalyse illustrerer han i en tredimensionel analysemodel. Formålet med den pågældende model, og hermed også den kritiske diskursanalyse, er at kortlægge relationen mellem sprogbrug og handling – altså forholdet mellem produktionen af en given kommunikativ begivenhed og konsumeringen af denne (Jørgensen og Phillips 1999: 80).

Den tre-dimensionelle model består naturligvis af tre dimensioner, som er:

- 1) Tekst
- 2) Diskursiv praksis
- 3) Social praksis

I analysen af en given kommunikativ begivenhed gør det sig gældende, at alle tre dimensioner af den tre-dimensionelle model må inddrages for at skabe forståelse omkring forholdet mellem sprogbrug og handling. Det betyder hermed, at man i analysen af en kommunikativ begivenhed, skal undersøge både tekstens egenskaber (*tekst*), de produktions- og konsumtionsprocesser, som er forbundet med teksten (*diskursiv praksis*) og samt den bredere sociale praksis, hvilken den kommunikative begivenhed er en del af (*social praksis*) (Jørgensen og Phillips 1999: 80). Følgende ses en illustration af modellen, samt de tre dimensioners forhold til hinanden:

Figur 1: Faircloughs tre-dimensionelle model

Det er altså muligt ved hjælp af denne model at gøre rede for forbindelsen mellem sprogbrug og social praksis. Jeg finder det relevant herunder kort at klarlægge de enkelte dimensioners rolle i forhold til analysemodellen, da det er udgangspunktet for opgavens analysedel.

Den tekstuelle dimension

Når man betragter den tekstuelle dimension i Faircloughs tre-dimensionelle model, er formålet her at udarbejde en sproglig analyse af en kommunikativ begivenhed. På det tekstuelle niveau er det selve tekstens egenskaber, der er i fokus. Formålet er hermed at undersøge, hvordan teksten afspejler diskursive processer samt, hvordan teksten behandler sociale begivenheder, sociale relationer og konstruerer versioner af virkeligheden, sociale identiteter og sociale relationer (Jørgensen og Phillips 1999: 95).

I analysen af tekster trækker Faircloughs på forskellige analyseredskaber, der medhjælper at skabe indblik i "de måder, hvorpå tekster behandler begivenheder og sociale relationer og dermed konstruerer bestemte versioner af virkeligheden, sociale identiteter og sociale relationer" (Jørgensen og Phillips 1999: 95). Jeg har ud fra disse analyseredskaber selekteret de begreber, som jeg vil drage nytte af i forhold til analysen af den tekstuelle dimension. Dette begrebsapparat vil senere blive præsenteret i analysedelens indledning.

I analysen af den kommunikative begivenhed er det endvidere vigtigt at fastslå, at enhver tekst er åben for fortolkning, da denne altid skal ses i forhold til, hvordan fortolkeren skaber mening ved hjælp af hans sociale – og diskursive praksisser (Fairclough 1992: 71).

Den diskursive praksis

I kritisk diskursanalyse er det ikke alene nok at analysere en kommunikativ begivenhed på det tekstuelle niveau. Det er ikke muligt at lade tekstanalysen stå alene, idet den ikke belyser forbindelserne mellem det tekstuelle og de samfundsmæssige og kulturelle processer og strukturer (Jørgensen og Phillips 1999: 78).

Analysen af den diskursive praksis kan kort forklares således: "Når man analysere den diskursive praksis, er man interesseret, hvordan teksten er produceret, og hvordan den konsumeres" (Jørgensen og Phillips 1999: 93). Den diskursive praksis er således et begreb, der beskriver den i talesatte kontekst, en diskurs indgår i. Ifølge ovenstående citat dækker den diskursive praksis endvidere over, hvordan en tekst produceres, distribueres og konsumeres, samt hvorledes tekster er formet af og formes af den sociale praksis (Jørgensen og Phillips 1999: 82). Det væsentlige ved den diskursive praksis er, at:

"Relationen mellem teksterne og den sociale praksis medieres af den diskursive praksis. Det er således kun gennem diskursiv praksis – hvor folk bruger sprog for at producere og konsumere tekster – at tekster formes og formes af social praksis" (Jørgensen og Phillips 1999: 82).

At konsumere tekster betyder, måden hvorpå man tematisere den pågældende tekst, og at den diskursive praksis er den medierende relation vil sige, at den er bindeled mellem

teksten og det tredje analyseniveau, den sociale praksis. Den sociale kontekst har nemlig betydning for produktionen, distribution og fortolkningen af teksten, som er processerne under den diskursive praksis (Fairclough 1992: 79). Forholdet mellem dimensionerne er hermed dialektiske, hvilket gør det besværligt at adskille analyserne, da den ene dimension er en forudsætning for den anden.

Den sociale praksis

Den sociale praksis er den tredje dimension i Faircloughs analysemodel. Den sociale praksis kan betragtes, som den makrosociologiske ramme, og formålet ved dette er:

“(…) at der tages hensyn til, at sociale praksisser formes af sociale strukturer og magtrelationer, og at folk ofte ikke er bevidste om disse processer” (Jørgensen og Phillips 1999: 78).

Den sociale praksis har derfor indflydelse på hvordan virkeligheden betegnes og italesættes, da social praksis dækker over faktiske handlinger.

Altså er det i analysen mellem den diskursive praksis og den bredere sociale praksis, at det bliver muligt at frembringe nogle endelige konklusioner om, hvorvidt den diskursive praksis reproducere eller opretholder den givne diskursorden. I forhold til min forestående analyse bliver det herved muligt at påpege, hvilke politiske og sociale konsekvenser, den diskursive praksis fremsætter. I den sammenhæng vil jeg, jævnfør min problemformulering, undersøge om den diskursive praksis i lærerkonflikten forstærker eller udfordrer den eksisterende magtrelation mellem de stridende parter.

Faircloughs analysemodel i praksis

Ofte når Fairclough anvender den tre-dimensionelle analysemodel, arbejder han ud fra en konkret tekst, og påbegynder derfor analysen på det tekstuelle niveau. Jeg har imidlertid valgt at gribe analysen anderledes an.

Udgangspunktet for min analyse er i højere grad den bredere sociale praksis, som lærerkonflikten figurerer i. Jeg er optaget af, hvad der ligger til grund for en så markant eskalering af konflikten, og derfor bevæger jeg mig i analysen frem og tilbage mellem niveauerne frem for at betragte ét niveau af gangen. Nysgerrigheden og observationerne herudfra bliver dermed grundlaget for de tekster jeg vælger at bringe frem i analysen på det tekstuelle plan.

Ideologi og hegemoni

Lærerkonflikten, som har udspillet sig i løbet af dette forår, må unægtelig siges at være en konflikt af politisk karakter. I politik er det givet, at der forekommer ulige magtforhold, og

det vil naturligt få konsekvenser for den betydningskonstruktion, der bidrager til produktionen, reproduktionen og transformationen af de magtrelationer, der forekommer i den diskursive praksis. Derfor har jeg interesse i at forklare, hvad Fairclough forstår ved ideologi og hegemoni, da dette vil have betydning for mine analytiske resultater.

Ideologi

Ifølge Fairclough kan en diskurs siges at være ideologisk. Diskursen kan være ideologisk i højere eller mindre grad, men det er en kendsgerning i den kritiske diskursanalyse, at der altid forekommer ideologiske forhold. Kendetegnet ved en ideologisk diskurs er, at den bidrager til at opretholde eller forandre magtrelationerne (Fairclough 2008: 48).

Måden hvorpå Fairclough forstå begrebet ideologi stammer grundlæggende fra John Thompsons opfattelse "(...) af ideologi som praksis, der operer i betydningsproduktions-processer i hverdagen, hvorigennem betydning mobiliseres for at opretholde magtrelationer" (Jørgensen og Phillips 1999 86). Det er hermed givet, at det er de ideologiske diskurser, som bidrager til enten at opretholde eller forandre magtrelationerne.

Hegemoni

Begrebet hegemoni omhandler den dominans, der præger den diskursive praksis. I den kritiske diskursanalyse kan hegemonibegrebet bidrage til at undersøge, hvordan den diskursive praksis indgår i en bredere social praksis, hvor der eksisterer magtrelationer. Der er hermed tale om, at den diskursive praksis kan betragtes som et element i en hegemonisk kamp om at få mest mulig indflydelse på den herskende diskurs i samfundet (Fairclough 1992: 92). Den hegemoniske kamp bidrager således til at reproducere og ændre den diskursorden den indgår i, og hermed også de eksisterende magtrelationer (Jørgensen og Phillips 1999:88)

Såfremt der forekommer en transformation af den pågældende diskursorden, opstår en ny hegemonisk dominans. Den vil have indflydelse på hvordan nye tekster og diskursordner bliver formet. Ligeledes vil transformationen påvirke de eksisterende sociale relationer og eksisterende magtrelationer (Fairclough 1992: 93). Ovenstående er en dynamisk proces, og diskurserne bidrager derfor konstant til forandring i samfundet.

Med dette udgangspunkt er Fairclough af den overbevisning, at dominansrelationer er årsag til, at der bliver skabt ideologier i samfundet, hvilket påviser sammenhængen mellem hegemoni og ideologi.

Med afsæt i ovenstående vil jeg i følgende afsnit påbegynde den analytiske del af denne opgave. Analysen tager udgangspunkt i den overordnede problemstilling, som jeg ønsker at finde svar på (jf. problemformulering s. 7).

Analysedel

I analysen arbejder jeg som nævnt ud fra Faircloughs tre-dimensionelle model. Metodisk set har jeg ikke til formål at opdele analysen i forhold til de tre niveau, men derimod arbejder jeg frem og tilbage mellem niveauerne for derved at afdække de pågældende analytiske perspektiver.

I det følgende afsnit vil jeg påbegynde min analytiske del af dette speciale med en gennemgang af den bredere sociale praksis, som jeg mener lærerkonflikten befinder sig i. Senere i afsnittet jeg inddrage en række tekster, som jeg har udvalgt, og som jeg vil analysere på et tekstuel niveau og dermed gøre rede for sammenhængen for disse to dimensioner i Faircloughs model. For at finde frem til, hvilke diskurser der optræder i de respektive kommunikative begivenheder, har jeg endvidere til formål i denne analyse at afgøre forholdene for teksternes produktion og konsumtion, hvilket afspejler den diskursive praksis i Faircloughs model.

Følgende vil jeg som nævnt påbegynde analysen med en redegørelse for den sociale praksis, som lærerkonflikten figurerer i.

Den sociale praksis

I enhver konfliktsituation vil der unægtelig forekomme magtforhold, hvad end de forekommer åbenlyse eller latente. Lærerkonflikten, som har udspillet sig i løbet af dette forår, er ingen undtagelse. Jeg har tidligere beskrevet de primære stridende parter som værende Kommunernes Landsforening på den ene side af forhandlingsbordet og lærerne (Danmarks Lærerforening) på den anden. Det er i og for sig også realiteten, såfremt den danske model bliver fulgt – altså at det er parterne som konflikten omhandler, som sammen forhandler sig frem til en løsning på de punkter, hvor der er opstået uenighed.

Tilfældet vi har været vidne til i forhold til lærerkonflikten har dog ikke udspillet sig som den danske model forespørger, idet konflikten er endt med et indgreb fra den danske regering.

Derfor har jeg i denne analysedel valgt at medtage regeringen, som en af de primære parter, og jeg vil i følgende afsnit se nærmere på regeringens rolle i konflikten.

Skolen i demokratiet

Det moderne danske samfund fungerer i dag som et demokratisk samfund. Det moderne demokrati bygger på tre bærende principper – 1. et frihedskriterium, 2. et

fornuftskriterium og 3. et socialt kriterium. Grundtanken ved et demokratisk styre betyder ...” at mennesket må kunne styre sig selv (frihed) gennem viden og indsigt (fornuft), hvor ytringsfriheden gælder for alle uanset rang og magt, og hvor muligheden for retsbeskyttelse er institutionaliseret for alle uanset samfundsmæssig placering (social)” (Andersen og Kirkegaard 1999).

Da vi i højere grad end tidligere lever i et videnssamfund, hvor den viden vi har tilegnet os forekommer yderst kompleks, er det utænkeligt at den enkelte borger, som med sine beslutninger skal bidrage til at opretholde et demokratisk samfund, har mulighed og råderum til at sætte sig ind i alle samfundets perspektiver. Det betyder derfor, at den enkelte borger er nødsaget til at træffe sine demokratiske beslutninger på baggrund af tillid til andre personer samt tillid til komplekse sociale systemer. Sat i forhold til konfliktsituationen, har vi at gøre med nogle instanser (regeringen, kommunerne og lærerne), som hver i sær ligger inde med en viden om, hvordan folkeskolen bedst muligt bør forandres for at skabe trivsel og høj faglig udvikling hos eleverne. Vi må derfor som borgere i det moderne samfund have tillid til, at de pågældende parter formår udrette og træffe beslutninger, så de gavner samfundet bedst muligt.

Grundstene til den tillid, som den moderne samfundsborgere må have i forhold til de sociale systemer, bygger i høj grad på troværdighed til den enkelte instans. Det handler derfor om, at de personer der skal skabes tillid omkring, fremstiller sig selv på troværdig vis. Er det ikke tilfældet vil der ske et brud på den eksisterende kommunikation (Andersen og Kirkegaard 1999).

Tillid til systemet skaber en form for sikkerhed og stabilitet i tilværelsen, og derfor skaber det også kaos og uorden, hvis folk mister tilliden til systemet.

Jeg mener at tillidsbegrebet i denne forstand spiller en afgørende rolle i forhold til den diskursive praksis i og dermed produktionen og konsumtionen af de kommunikative begivenheder. Argumentet herfor er, at lærerkonfliktens udvikling er eskaleret til et niveau, hvor parterne ikke længere er i direkte dialog med hinanden.

Før regeringsindgrebet fandt sted, vil jeg, set i forhold til den tidligere omtalte konfliktrappe, mene at konflikten befandt sig på det fjerde trin, hvor dialogen mellem parterne er ophørt, og de i højere grad forsøger at oprette alliancer og angribe den anden part frem for at forholde sig sagligt til konflikten's egentlige problemstilling.

Med udsagn fra den pågældende lærerkonflikt vil jeg sætte begrebet tillid i perspektiv ud fra en række kommunikative begivenheder, der repræsenterer begge parter (kommunerne og lærerne). Analysen af de udvalgte tekster skal bidrage til at afgøre, hvordan den

pågældende konflikt bliver italesat samt klarlægge den diskursive praksis. Det er vigtigt for mig at pointere, at den sociale praksis har en afgørende betydning for, hvordan afsenderen af en kommunikativ begivenhed fremstår, og jeg vil derfor løbende i analysen vende tilbage til dette analyseniveau.

I analysen af de tekster jeg inddrager, ser jeg efter nogle forskellige indikationer på, hvordan de pågældende dominansrelationer kommer til udtryk, hvad de er styret af, og hvilke konsekvenser det har for den diskursive praksis, som tekstens kontekst indgår i.

Tekstanalyse

Når jeg undersøger tekstens indhold gør jeg det altså ved hjælp af en række begreber. Disse begreber vil jeg herunder give en kort beskrivelse af, da de danner rammer for den tekstuelle analyse af konfliktens diskurser.

Teoretisk begrebsapparat

De redskaber jeg anvender i forhold til de tekster jeg har udvalgt, er alle redskaber, som er en del af et begrebsapparat, som Fairclough har udviklet til at belyse det tekstuelle niveau i forbindelse med udarbejdelse af en given diskursanalyse. Jeg har selekteret begreberne, således at de tilpasses det, jeg finder relevant at frembringe på i forhold til de tekster jeg undersøger.

Jeg vil gennem den lingvistiske tekstanalyse påvise rationalet af udvælgelsen af den pågældende tekst ved at undersøge tekstens nøgleord og ved at se på ordforrådet samt betydningen af de ord, som optræder i teksten.

Det centrale ved at undersøge tekstens ordforråd er at se på, hvordan ordene anvendes i teksten, og hvordan disse italesættes frem for andre (Fairclough 1992: 77). Ordene som optræder i den givne tekst, har en afgørende betydning for, hvordan afsenderens synspunkter fremstår.

I analysen af de udvalgte teksters ordforråd, vil jeg som udgangspunkt se på afsenderens valg af enkelte ord, og derudfra vil jeg vurdere hvad baggrunden er for at have anvendt de pågældende ord frem for andre. Jeg vil derefter se på, hvilken betydning de har for afsenderen af teksten samt hvilken effekt det udsagte har på modtageren.

For analysen af ordenes betydning gør det sig gældende, at der tilknyttes en bestemt betydning til det ordforråd, som afsenderen af teksten har valgt at gøre brug af i teksten. Her er det vigtigt at påpege, at afsenderen af den givne tekst altid har flere muligheder for, hvilken betydning ordene skal indeholde. Det samme gør sig gældende for modtageren af

teksten, som i receptionen af teksten må overveje, hvordan han vil tolke tekstens budskab (Fairclough 1992: 185).

I analysen har jeg endvidere til formål at undersøge tekstens modalitet. Modalitet handler om, hvordan man som fortolker kan indtage et bestemt perspektiv i forhold til et givent emne. Det betyder dermed også, at tekstens modalitet får en afgørende rolle i forhold til, hvor sandt tekstens budskab kommer til at fremstå, og det "får dermed konsekvenser for diskursens konstruktion af sociale relationer og af videns- og betydningssystemer" (Jørgensen og Phillips 1999: 96). I min analyse af konflikten italesættelser, har jeg herved mulighed for at afgøre, hvor sikkert (eller usikkert) afsenderen fremstiller sit budskab og herved også sandhedsværdien i det udsagte (Jørgensen & Phillips 1999: 96). Undersøgelsen af tekstens modalitet vil hermed have en afgørende betydning for, hvordan de respektive parter i lærerkonflikten fremstår i forhold til den kontekst, den kommunikative begivenhed figurerer i.

Det sidste begrebsapparat jeg finder interessant at benytte i analysen af de tekster jeg har selekteret, er teksternes interaktionskontrol. Ved brug af dette redskab er det muligt at undersøge, hvem der styrer den pågældende interaktion. Med dette udgangspunkt har jeg, i analysen af teksternes interaktionskontrol, til formål at undersøge om der eksisterer nogle magtrelationer, der har betydning for den diskursive praksis (Fairclough 1992:152). Herigennem kommer de førnævnte begreber ideologi og hegemoni på spil i forhold til fortolkningen af de analytiske perspektiver jeg fremstiller i denne opgave.

Med afsæt i denne gennemgang af det begrebsapparat jeg specifikt har sammensat for denne analyse, vil jeg i følgende inddrage en række tekster, som skal sætte det føromtalt tillidsbegreb i perspektiv i forhold til konflikten mellem de pågældende parter.

Tillid og troværdighed

Tillid hænger som sagt sammen med den demokratiske opbygning, som det danske samfund består af. Lærerkonflikten har indtil regeringsindgrebet afspejlet, hvorledes demokrati består i konfliktsituationer. Under konflikten opstår så man, hvordan de to stridende formænd ((Michael Ziegler (KL) og Anders Bondo Christensen(DLF)) ikke havde vanskeligheder ved siden af hinanden og trykke hinanden i hænderne.

(bt.dk)

På billedet ses altså her de to primære parter (Anders Bondo tv. og Michael Ziegler th.) i lærerkonflikten før forhandlingerne om en fremtidig reform på folkeskoleområdet brød sammen. Under de indledende forhandlinger fremstod begge parter som værende optimistiske omkring en fælles løsning på konfliktens hovedpunkter.

”Man skal ikke forvente, det her bliver dagen. Men vi er optimistiske og håber på en løsning, lyder det fra KL's chefforhandler”(nyhederne.tv2.dk).

Således lød tonen før forhandlingernes sammenbrud. Under forhandlingerne har tonen mellem parterne imidlertid udviklet sig og har i højere grad været præget af angreb mod den anden part. Dette kommer som en naturlig følge i forbindelse med en optrappende konflikt. De kommunikative begivenheder som jeg nedenfor vil inddrage bærer præg af, at der er opstået en kamp mellem parterne, som hver af parterne vil vinde for komme ud af konflikten med en vis ære i behold.

Jeg vil herunder undersøge, hvordan konflikten mellem parterne diskursivt kommer til udtryk, for derefter at betragte, hvorledes magtforholdene i den diskursive praksis viser sig samt hvilke konsekvenser det har for den pågældende diskursorden.

De følgende udsagn er samlet fra forskellige medier, og afspejler alle den strid, der foregår mellem parterne. I de følgende to uddrag giver DLF formand Anders Bondo Christensen udtryk for, hvordan han selv forholder sig til situationen, og han udtrykker dermed også sin egen positionering i forhold til konflikten:

”Vi må gøre alt, hvad vi kan, for at undgå en konflikt. Den har kun tabere. Men hvis KL bare automatisk skyder det her forslag ned, så synes jeg godt nok, det er ved at være svært«, siger Anders Bondo Christensen (politiken.dk).

”Det kan godt være, at Ziegler ikke er positiv, men jeg håber, at der er nogen i KL's bestyrelse, der kan se muligheder i det her forslag”(Anders Bondo Christensen –politiken.dk)

Flere af ordene i de to udsagn indikerer hermed Bondos egen position i forhold til konflikten. Det valgte ordforråd afspejler, at Bondo positionerer sig som 'den gode', der vil gøre *alt* for at ikke at optrappe konflikten, hvorimod han, ifølge min fortolkning, positionerer Michael Ziegler som 'den onde', der ikke er *positiv*, og som *nedskyder* de muligheder, som lærernes formand åbner op for.

Til trods for at disse citater er taget ud fra en skreven tekst, er det umuligt ikke at mærke den vrede, som Bondo udtrykker gennem det pågældende ordforråd, som han i situationen, har valgt at benytte. Jeg hæfter mig i sær ved, at ordene som Bondo har valgt at benytte i omtalen af KL og Michael Ziegler, er stærkt negative.

Det opsigtsvækkende i indholdet af det udsagte er, at Bondo giver udtryk for, at han vil gøre *alt* for at undgå en konflikt, men alligevel vælger at udstille Ziegler som værende årsag til, at konfliktsituationen udvikles. Ordvalget får dermed en betydning for, hvordan Bondo betragter Zieglers handlinger i konfliktsituationen, og som jeg ser det, bidrager ordvalget til at fremstille Ziegler som modstander af en fornuftig løsning på konflikten. Jeg mener herudfra at kunne sige, at Bondo forsøger at svække Zieglers troværdighed. Havde Bondo valgt et andet ordvalg, hvor han fx havde sagt: "Jeg *ved* og har *tiltro* til, at Ziegler nok skal se *mulighederne* i forslaget", havde dette ordvalg bidraget til en anden betydningskonstruktion, hvor Bondo havde styrket tilliden og dermed troværdigheden omkring Zieglers person. Da det her ikke er tilfældet vurderer jeg derfor, at Bondo gennem den diskursive praksis skaber mistillid til formanden for KL og hans dømmekraft i forhold til de forslag, som formanden for DLF fremstiller.

Som modsvar til Bondos kritik af KL formandens afslag af lærernes forhandlings, udsiger Michael Ziegler følgende:

"Det her er i virkeligheden det ottende forslag i en lang kæderække af forslag, der, hver gang de bliver spillet ud, hedder noget nyt, men indholdsmæssigt dækker over det samme: nemlig, at måden arbejdstiden anvendes på, skal forhandles med lærernes fagforening"(politiken.dk).

"For at sige det mildt så er det en meget lemfældig omgang med sandheden at kalde det 'nyt'. Vi havde fået det en uge inden, og på det afsluttende møde i Forligsinstitutionen afviste vi det, da vi havde betydelige problemer med indholdet"(politiken.dk).

Ved at gøre brug af ordet *virkeligheden* forstærker Ziegler modaliteten omkring hans påstand om, at lærernes forhandlingsforslag indholdsmæssigt er det samme som det, KL tidligere har afvist. I det andet citat hæfter jeg mig først ved ordet *mildt*. Ved at gøre brug af dette ord i den pågældende sammenhæng er det min opfattelse, at Michael Ziegler

indikerer, at hans udsigelser forekommer mildere, taget i betragtning, hvordan han i virkeligheden synes omstændighederne forekommer. Han nedtoner dermed sin udsigelse, da han i stedet kunne have valgt at sige noget i retningen af: "Det er direkte løgn fra Bondos side at kalde det nyt". Såfremt Ziegler havde valgt en sådan sætningskonstruktion, er det min opfattelse, at modtagelsen af teksten i højere grad ville have fremstået som en grov beskyldning om, at lærerne forsøger at snyde KL ved at fremstille et gammelt forslag som noget nyt. I ordvalget mener jeg dog imidlertid, at Ziegler beskylder lærernes formand for ikke at handle oprigtigt, men nedtoningen bevirker, at beskyldningen ikke fremstår i så kraftig grad som Anders Bondos beskyldninger om Ziegler.

Følgende to uddrag er ligeledes Bondos tilbagesvar på Michael Zieglers påstand om, at lærernes forhandlingsforslag indholdsmæssigt ikke lægger noget nyt for dagen:

"Jeg forstår ikke, at Ziegler siger, at der ikke er noget nyt i vores forslag. Det er som om, det er sådan en standardbemærkning, KL bare trækker op" (politiken.dk).

"De har mistænkeliggjort lærerne, nu vil de lukke dem ude fra deres arbejdspladser, og så håber de vel på, at der kommer et regeringsindgreb, så de kan få den aftale, de ikke har kunnet forhandle sig frem til" (politiken.dk).

Det første jeg hæfter mig ved i det første udsagn er brugen af ordet *standardbemærkning*. Ved brugen af dette ord skaber Bondo en mistillid omkring KL og indikerer, at lige meget hvilket forslag lærerne kommer med, så vil KL komme med en bemærkning om, at der ikke er noget nyt ved forslaget. I Bondos udsagn lægger jeg endvidere mærke til, at han omtaler Ziegler direkte, og derfor fremstår beskyldning ikke kun som værende møntet på KL som organisation, men Bondo angriber også direkte Zieglers person, og jeg tolker dermed, at han søger at skabe mistillid til Michael Ziegler som person.

I det andet uddrag ser jeg på ordvalget *mistænkeliggjort*. Her taler Anders Bondo om, at KL har skabt mistanke omkring lærernes mangel på samarbejde i forhold til forhandlingerne, og jeg tolker herudfra at Bondo beskylder KL for at tale usandt om lærernes foretagender. Det interessante ved hele denne sætningskonstruktion og betydningen heraf er, at det grundlæggende er en beskyldning om en beskyldning. Der forekommer nemlig en kraftig indirekte beskyldning fra Bondos side om, at KL ikke vil forhandle med lærerne, fordi de har regeringens opbakning, og at de ved, at såfremt der forekommer et indgreb fra regeringens side, vil hovedpunkterne falde ud til KL's fordel. Det betyder hermed at Bondo i teksten udtrykker, at KL forsøger at skabe mistænkelighed omkring lærerne, men da han i samme sætning beskylder KL for at stræbe efter et regeringsindgreb, skaber han ligeledes mistænkelighed omkring den modsatte part.

Det interessante i forhold til hvordan de to parter spilles op i mod hinanden er, at Ziegler, efter min mening, i sine udsagn i højere grad end Bondo formår at forholde sig sagligt til konfliktens omdrejningspunkt. Han angriber ikke på samme måde Bondos person.

Det er endvidere interessant at observere, at Anders Bondo Christensen oftere indgår i medierne end Ziegler gør det. Bondo står i en position, hvor han har langt mere at miste end Ziegler, og derfor skal han kæmpe ekstra hårdt for at skaffe sig alliancer i kampen mod KL. Gennem udsagnene er det tydeligt at se, at der foregår en kamp mellem de to parter, da de begge beskylder hinanden og ikke kommer med nogen saglige argumenter for, hvordan de alternativt kan løsne op for konflikten. Det er min opfattelse, at der er opstået en magtkamp mellem de respektive parter, som på dette stadie i konflikten ikke kan løses ved at parterne indgår et kompromis, fordi begge parter står stærkt fast på deres holdninger omkring reformens indhold i forhold til lærernes arbejdstidsregler.

Med dette udgangspunkt er det imidlertid interessant i forhold til Faircloughs model, at betragte den pågældende interaktionskontrol, som foregår mellem parterne. Som nævnt tidligere i det teoretiske begrebsapparat, handler interaktionskontrol om, hvem af parterne der sætter dagsordenen.

Det interessante i forhold til hele den pågældende lærerkonflikt er imidlertid, at det ofte er formanden for Danmarks lærerforening, Anders Bondo Christensen, som i højere grad har trukket overskrifter, og som oftere end KL's formand Michael Ziegler, har udtalt sig om konflikten i de respektive medier. Dog er det, med dette taget i betragtning, fortsat mit indtryk, at den af parterne, som sætter dagsordenen for konflikten, er KL formanden Michael Ziegler. Det tolker jeg på baggrund af den kontrol, som jeg i højere grad mener han besidder i sine udsagn om lærernes mangel på nye forslag. Jeg er af den opfattelse, at Ziegler formår at holde debatten på et mere sagligt niveau, hvor han ikke direkte beskylder Bondos person. Det er derimod også min opfattelse, at Bondo fremstår i en mere udsat position, og derfor tyer han, i desperation for at vinde kampen, til midler, der har til formål at skade den anden part på hans person og holdninger, frem for at forholde sig i fornuftig og saglig dialog.

Produktion og konsumtion af teksten

Med afsæt i ovenstående forekommer der, efter min opfattelse, en diskurs om troværdighed og tillid. Fælles for teksterne er, at de fremlægger en række beskyldninger om den modstandende part, og derved konstant forsøger at svække den anden parts tillid og troværdighed. Det handler for parterne om at fremstille den virkelighed, som de

erkender, så sandhedsværdien i de pågældende udsagn fremstår så reel som muligt, således at parternes selvfremsættelse opfattes som værende tillidsfuld og troværdig. Derved bliver det muligt for parterne at række ud til eksempelvis forældrene og fremstille sig selv i et bedre lys end den anden part, for fører kampen om at få mest mulig indflydelse på konfliktens problemstillinger.

Virkeligheden ser forskellig ud for det to parter. Bondo og Ziegler betragter verden på hver deres måde, da de til hverdag ikke befinder sig i den samme kontekst. Det får dermed betydning for måden hvorpå de pågældende tekster er produceret. Jeg tolker Bondos produktion af de givne tekster, som værende styret af en frustration over, hvor meget han kan risikere at tabe, hvis ikke løsningen på lærerkonflikten falder ud til hans fordel. Jeg betragter dermed også Michael Zieglers tekstproduktion som værende styret af en stærkere selvkontrol, der formegentlig afspejler den opbakning han har fra regeringen, som værende den instans, der i sidste ende kan komme med en afgørelse på konfliktens løsning.

I henhold til konsumtionen af teksterne er det ikke kun KL, som er modtager af teksten, men det er i høj grad også forældrene. Det er denne samfundsgruppe, som lærerne skal allierer sig med for at trække stemmer, og som dermed hjælpe lærerne til at overbevise KL og regeringen om at forholde sig til den sandhed, som lærerne påskynder. Jeg formoder at Bondos tekster lægger op til at skabe en debat omkring KL som værende utroværdige, og lærerne søger dermed at inddrage sympati fra forældrene ved at fremstå som ofre for regeringen og KL's sammensværgelser mod lærerne.

Som det fremgår af den tidligere beskrivelse af forløbet i lærerkonflikten, er det endt med, at den danske regering har grebet ind overfor parterne. Det er hermed i modstrid med, hvordan den danske model bør fungere, og det får dermed betydning for, magtrelationerne mellem parterne.

Afrunding

I den ovenstående analyse har jeg betragtet en tillidsdiskurs, som jeg mener, er centralt for hvordan lærerkonflikten italesættes af de respektive parter. Jeg er herefter af den overbevisning, at parterne gennem den diskursive praksis begge ønsker enten at opretholde de eksisterende magtforhold eller ændre på samme.

Set i forhold til min tidligere beskrivelse af begrebet tillid, er en konflikt som den pågældende lærerkonflikt et udtryk for et brud på en tillid til komplekse sociale systemer. Set ud fra lærernes perspektiv har de ikke tillid til, at regeringen og kommunerne har nok

viden og indsigt i, hvordan den praktiske hverdag for en lærer bedst muligt bør hænge sammen, således at den undervisningen som eleverne skal modtage, bliver af bedst mulig kvalitet. Deraf er konflikten optrappet, og i den pågældende situation har det for begge parter handlet om, at få mest mulig indflydelse i den herskende debat om folkeskolens fremtidige udvikling.

Som forholdende så ud før regeringens reformudspil, og den efterfølgende konflikt, blev der i 2008 vedtaget en ny lov om lærernes arbejdstidsregler, som lærerne var yderst tilfredse med, og som KL dengang omtalte som "et skridt i den rigtige retning" (Michael Ziegler – jyllandposten.dk). Dengang kan der siges at have eksisteret en gensidig tillid mellem de respektive parter. Det er angiveligt også årsagen til, at lærernes formand melder sig uforstående overfor KL's holdningsændring i forhold til lærernes arbejdstidsregler. Anders Bondo Christensen udsiger følgende om KL retningsskifte:

"Det lyder meget besynderligt, fordi KL for få år siden stod i kø for at rose arbejdstidsaftalen. Nu er det i stedet svinget fra et 12-tal til at være et levn fra forrige århundrede. Jeg synes, at hele argumentationen mister troværdigheden, når retorikken vender på den måde"(jyllandsposten.dk).

Jeg mener ud fra dette udsagn, at der er sket et brud på den forhenværende tillid, som eksisterede mellem parterne ved ændringen af lærernes arbejdstidsregler i 2008. Bondo udtaler direkte, at "*hele argumentationen mister troværdigheden*". Det tolker jeg hermed også som et udtryk for, at Bondo har mistet tilliden til KL, og der forekommer derfor også et brud på den kommunikation, som tidligere har eksisteret mellem parterne. Såfremt tilliden skal genskabes må der forekomme en genoprettelse af entydigheden mellem parterne (Jørgensen og Phillips 1999: 60).

Som afslutning på dette speciale vil jeg i følgende afsnit fremdrage de konkluderende resultater for opgaven, som dermed bidrager til besvarelsen af problemformuleringen for denne opgave.

Konklusion

Tiden dikterer reformer. De seneste måneders konflikt og debat vedrørende fremtidens folkeskole i Danmark synes at være et udtryk for, at det danske samfund i højere grad end tidligere eksisterer som et videnssamfund. Det enkelte individ besidder en enorm mængde viden, og det udfordrer systemet i lovgivningen om en ny reform på folkeskoleområdet. Den seneste tids konflikt på folkeskoleområdet er et eksempel på, at det i det moderne samfund i højere grad forekommer som en udfordring at gennemføre reformerende lovgivninger.

De demokratiske beslutninger som samfundet er bygget op omkring, er et udtryk for den tillid som befolkningen besidder i forhold til det komplekse sociale system. Når denne tillid ikke længere eksisterer, forekommer der en uorden i samfundet, som må genskabes såfremt det demokratiske samfund skal bestå.

I udarbejdelsen af dette speciale har jeg gennem analysen kunnet uddrage en række resultater, der alle bidrager til en besvarelse af opgavens problemstilling om, hvordan den pågældende lærerkonflikt italesættes mellem parterne, samt hvilke magtrelationer der hersker gennem de pågældende italesættelser. Konklusionen på denne opgave tager imidlertid udgangspunkt i den metodiske tjekliste, som jeg tidligere har præsenteret under det metodiske afsnit.

1. Jeg er gennem analysen kommet frem til en konklusion om, at budskabet for de kommunikative begivenheder, som optræder i analysen, handler om at skabe tiltro til den virkelighed, som parterne hver i sær erkender som den mest sande, og som derfor må betragtes som deres erkendelse af, hvordan den fremtidige folkeskole i det moderne danske samfund bør eksistere.
2. Jeg er endvidere nået frem til en konklusion om, at de italesættelser der forekommer i forhold til den pågældende konflikt, udpeger et tema om tillid samt mangel på samme. Teksterne udpeger som overordnede formål ligeledes, at budskabet bag hver af parternes udsagn forekommer som det mest sande. Derved bliver formålet i teksterne endvidere at udpege den modstandende parts udsagn, som det mest usandfærdige og dermed skabe mistillid omkring den anden parts virkelighedsopfattelse.

3. Som tredje punkt i konklusionen, er jeg kommet frem til, at de pågældende tekster, som jeg har undersøgt i analysen, lader sig styres af den sociale kontekst, som parterne hver især befinder sig i. Disse to kontekster er forskellige, og det afspejler sig i de forskellige virkelighedsopfattelser, som parterne fremlægger gennem konfliktens italesættelser.
4. Som følge af det ovenstående punkt, kan jeg fremdrage en konklusion om, at relationerne mellem de primære parter i konflikten kommer til udtryk gennem en kamp om at få mest mulig indflydelse på folkeskoleområdet, og dermed fungerer som den instans, der styrer den pågældende diskursorden.

Magtforholdene har efter regeringens indgreb ændret sig således, at regeringen har overdraget magten til KL og dermed 'taber' lærerne den hegemoniske kamp. Indgrebet fra regeringen kan i den sammenhæng ses som en nødvendighed for at genoprette kommunikationen og forståelsen mellem parterne, hvor regeringen bestemmer, hvilken diskursorden fremtidige diskurser, om folkeskolens fremtid, skal figurere i.

Foruden den åbenlyse magt som regeringen besidder via den samfundsstrukturelle kontekst, er det min holdning, at KL bliver den dominerende magt i hele den pågældende lærerkonflikt, da de med regeringens indgreb i konflikten forekommer som den part, der opnår den største indflydelse. Det skaber hermed en reproduktion af de eksisterende magtforhold, da det betyder at lovgivningen om lærernes arbejdstidsregler skal ændres, og lærerne må herefter forholde sig til, erkende og acceptere en ny virkelighed.

Lærerkonflikten som vi har været vidne til, er et godt eksempel på, hvorledes samfundets institutioner ikke blot er stolte forhistoriske monumenter, men også medaktører i en omskiftelig verden, der for at bevare dets idé om en vis materiel levestandard, konstant må være på arbejde.

Litteraturliste

- Andersen, Peter og Kirkegaard, Preben (1999): *Demokrati – fra oplysning til tillid*, Unge pædagoger, nr. 7/8
- Brodal, Hans og Nilsson, Leif (1996): *Konflikter – Hvad kan de lære os?* Balders forlag, Järna
- Dorf, Hans (2003): *Skolen og demokratiet, "Skolen i samfundet – analyser og perspektiver"*, 2. udgave, Billesø og Baltzer
- Fairclough, Norman (1992): *Discourse and Social Change*, Polity Press.
- Fairclough, Norman (2003): *Analysing Discourse*, Routledge
- Fairclough, Norman (2008) *Kritisk diskursanalyse – en tekstsamling*, Hans Reitzels forlag. Redigeret og oversat af Elisabeth Halskov Jensen
- Gruppe 11 (2011): *Fremtidens folkeskole i Suldrup – profilering af en folkeskole i det hyperkomplekse samfund*, Aalborg Universitet
- Jørgensen, Marianne Wither og Phillips, Louise (2010): *Diskursanalyse som teori og metode*, Roskilde Universitetsforlag
- Mogensen, Lars (2011): *Konflikter – sådan tackler du dem!* Politikens Forlag, København
- Monberg, Tina (2006): *Konflikthåndtering*, Børsens forlag, København
- Nielsen, Vagn Oluf (2003): *Socialdemokratiet, velfærdssamfundet og folkeskolen, "Skolen i samfundet – analyser og perspektiver"*, 2. udgave, Billesø og Baltzer
- Nørgaard, Ellen (1992): *Noget om tidligere reformer*, Dansk pædagogisk tidsskrift, nr. 4

- Wick, Peter(2011): Sådan håndterer du konflikter - Situationel konflikthåndtering i pædagogisk arbejde, Akademisk Forlag, København
- Qvortrup, Lars (2002): *Det hyperkomplekse samfund: 14 fortællinger om informationssamfundet*, 2. udgave, Gyldendal

Links

- <http://nyhederne.tv2.dk/article.php/id-65296774:offentligt-ansatte-drages-ind-i-1%C3%A6rerkonflikt.html?rss>
- <http://www.information.dk/318855>
- <http://www.information.dk/318856>
- <http://politiken.dk/indland/ECE1933030/bondo-har-ikke-opgivet-afvist-udspil/>
- <http://www.uvm.dk/I-fokus/Goer-en-god-skole-bedre~/media/UVM/Filer/I%20fokus/Tema/Goer%20en%20god%20skole%20bedre/121204%20goer%20en%20god%20skole%20bedre.ashx>
- <http://www.dr.dk/Nyheder/Temaer/2013/Skole-konflikten/index.htm>
- <http://macmannberg.dk/om-os/om-systemisk-ledelse/socialkonstruktionismen/>
- <http://epn.dk/samfund/arbmarked/ECE5270181/laereraftale-fra-12-tal-til-fortidslevn/>
- <http://politiken.dk/politik/ECE1953777/fakta-her-er-hovedpunkterne-i-regeringens-indgreb-i-laererkonflikten/>
- <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2013/03/23/102424.htm>
- http://borsen.dk/nyheder/politik/artikel/1/256643/regeringsindgreb_i_laererkonflikt_i_dag.html
- <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2013/04/25/162518.htm>